

12.04.2021

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Kansalaisaloite valkoposkihanhiin metsästyksen sallimisesta (KAA 3/2020 vp)

Valkoposkihanhiin määrän kehityksestä ja maataloudelle aiheutuvien ongelmien laajuudesta

Valkoposkihanhiin määrä on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa ja ylittää jo 1,6 miljoonan linnun rajan. Kannan kasvu jatkuu yli kymmenen prosentin vuosivauhtia edelleen. Aikanaan harvinaisena esiintynyt laji ei tarvitse enää tiukkaa suojelua.

Valkoposkihanhiin aiheuttamien maatalousvahinkojen määrässä on tapahtunut raju muutos. Vuonna 2020 korvattujen vahinkojen määrä lähes kolminkertaistui edellisvuodesta. Vahinkoja korvattiin jo 2,9 miljoonaa euroa. Muuttomatkalla levähtämään ja ruokailemaan pysähtyvät tuhansien ja jopa kymmenien tuhansien lintujen parvet aiheuttavat vakavia satotappioita viljelijöille ja lisäävät työkuormaa. Linnut syövät ja pilaavat ulosteillaan kevään ensimmäisen, ja karjankasvattajien kannalta tärkeimmän, rehusadon sekä tuhoavat merkittäviä määriä viljakasvustoja sekä herne-, härkäpapu- ja sipuliviljelmiä.

Yksi merkittävimpiä vahinkojen aiheuttamista ongelmista on kotieläintilojen sisäruokintakauden vaikeutuminen. Erityisesti Luomu-tuotannossa ei saada tarpeeksi hyvälaatuisia rehuja, jos ensimmäinen ja kolmas sato menetetään hanhille. Tästä aiheutuu tuotantotappioita, lisätyötä ja menetetyt sadon tilalle hankittu kallis säilörehu tuo viljelijälle vähintään toisen puolen lisää kuluja, joita ei korvata lainkaan.

Syksyisin viljoihin kohdistuvat vahingot jäävät pienemmiksi, koska viljelijät ovat vahinkojen vuoksi luopuneet syysviljojen kasvatuksesta. Kevään vahinkoja on nykyisin keinoin mahdotonta välttää. Vahingot keskittyvät Pohjois-Karjalaan ja Kaakkois-Suomeen. Vahinkoalue laajenee vuosi vuodelta yhä lännemmäksi.

Metsästyksen sallimisesta ja kansallisen lain valinnasta

Valkoposkihanhi ei tarvitse enää suojelua ja siksi laji tulisi voida metsästä. Normaali metsästys edellyttää käytännössä sitä, että Bernin sopimuksessa laji siirretään liitteeseen III ja EU:n lintudirektiivissä lajiliitteeseen II. Nämä muutosprosessit on saatava pikaisesti käyntiin ja Suomen hallituksen tulee olla asiassa aloitteellinen ja aktiivinen.

EU:n säädösmuutosprosessin aikaansaaminen voinee viedä vuosia, mikä korostaa tilanteen hankaluutta. Tällä välin Suomessa on hyödynnettävä täysimääräisesti ne joustot, joita lintudirektiivin poikkeuslupasäännökset mahdollistavat. Suomessa on välittömästi otettava käyttöön poikkeuslupakäytäntö, joka sallii valkoposkihanhiin karkottamisen kuolettavasti ampuen myös keväällä. Toistaiseksi tällaisia lupia on myönnetty vain syysmuuttokaudelle.

Nykyisin valkoposkihanhi on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu laji ja myös poikkeuslupa myönnetään luonnonsuojelulain nojalla. Ennen edellä mainittujen liitesiirojen tekemistä valkoposkihanhiin säätäminen metsästyslailla metsästettäväksi lajiksi ei ilmeisesti toisi ratkaisevaa helpotusta tilanteeseen, sillä lintujen häirintä ja tappaminen edellyttäisivät edelleen lintudirektiivin mukaista poikkeuslupaa. Tulisi kuitenkin selvittää, toisiko tämä sujuvuutta hallinnollisiin menettelyihin tai mahdollistaisiko se ammuttujen lintujen hyötykäytön.

Jos valkoposkihanhi siirretään metsästyslain piiriin, tulee varmistaa, että riistavahinkolaki takaa asianmukaiset vahingonkorvaukset kohtuullisessa aikataulussa.

Poikkeuslupamenettelyn nykyisistä ongelmista

Syksyllä 2020 lupahakemusten käsittelyprosessi huomattavalta osin epäonnistui. Lupahakemuksia jäi osittain käsittelemättä ja lintuja ammuttiin yhteensä vain vajaa 600 yksilöä. Viranomaiset rajasivat, viljelijöiden kanssa neuvottelematta, poikkeuslupien ulkopuolelle MAALI-alueiksi määritellyjä alueita, jotka samalla olisivat olleet myös viljelijöiden kannalta usein tärkeimpiä karkotuskohteita.

Poikkeuslupamenettely on osoittautumassa epäonnistuneeksi myös keväällä 2021. Kevään osalta ei ole tiedossa ensimmäistäkään myönnettyä ampumiseen perustuvaa karkotuslupaa. Itseasiassa viime talven aikana tehdyistä valkoposkikihanhia koskevista poikkeuslupahakemuksista ei ole saatu yhtään päätöstä ELY-keskukselta (12.4.), vaikka ensimmäiset valkoposkikihanhien ovat jo saapuneet. Tilanne on täysin kestämaton.

Aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta

Luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettuna lajina valkoposkikihanhien aiheuttamia vahinkoja on korvattu valtion varoista. Riippumatta siitä, millä lailla valkoposkikihanhia säännellään, vahinkojen määrää vastaavien korvausten nopean saamisen on oltava jatkossakin mahdollista.

Valkoposkikihanhien aiheuttamien vahinkojen todellinen määrä on huomattavasti suurempi kuin korvatut vahingot. Korvausten määrä määritellään keskimääräisten satojen mukaan, vaikka vahingot kohdistuvat tuottokyvyltään parhaisiin peltoihin. Korvausperusteissa käytettävä normisato nurmella on 14.4 tonnia/ha, kun todellinen satotaso olisi tuhopelloilla 20-25 tonnia/ha ja parhailla aloilla vieläkin suurempi. Parhaillaan valmistelun loppusuoralla oleva luonnonsuojelulakiin kytkeytyvä uusi laki rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisemisestä ja korvaamisesta ei lausunnolla olleen luonnoksen perusteella ole oikaisemassa tätä kohtuuttomuutta. Myös toinen merkittävä epäkohta, eli pitkä viive korvausten maksamisessa jatkunee uudenkin lain myötä. Tämä lainsäädäntöprosessi on vielä kesken ja edellä mainittuihin epäkohtiin tulee tehdä muutokset ennen lain lopullista hyväksymistä.

Mikkelissä huhtikuun 12. päivänä 2021

Timo Leskinen
kenttäjohtaja

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK R.Y.